

národní
úložiště
šedé
literatury

Literka - listopad 2011. (Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě)

Památník písemnictví na Moravě
2011

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-135890>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 24.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

4. prosince, 10–15 hod., Pohádkové putování Moravou
 Předvánoční den věnovaný dětem plný her, soutěží a pohádkových postav doplněný
 výstavou Morava vypráví aneb Moravské mýty, pověsti a pohádky.

9. listopadu, 17 hod., Střední: Z druhé strany hranice
 Setkání s rakouskými spisovateli českého původu Ilse Tielsch a Milanem Ráčkem.
 Spoluúčinkuje překladatelka Adéla Račková-Seidlová. Hlavním tématem besedy s mo-
 ravskými rodáky bude integrace.

Hendez-vous o desátě
 Pravidelné čtvrtéční mimořádné programy pro návštěvníky od 9 do 99 let (a více) na
 vybraná témata vždy v 10 hod.
 3. listopadu – Velká Morava
 10. listopadu – J. A. Komenský
 24. listopadu – Literární Morava

Nejbližší akce
 Památníku písemnictví na Moravě

Továrna Evropa... vyrobeno na Moravě

Tak zní nové téma literární soutěže Skrytá paměť Moravy, jejíž šestý ročník osobně vyhlásil k 28. říjnu 2011 náměstek hejtmána Jihomoravského kraje Václav Božek. Tentokrát si mladí autoři mohou položit otázky, co Moravu spojuje s Evropou, co je naopak rozděluje, nebo zda ještě záleží na tom, kde v Evropě se člověk narodí. Téma může být uchopeno jako příběh lidí, věcí nebo myšlenek, které se zrodily na Moravě a (ne)dokázaly ovlivnit evropskou společnost. Nabízí ale také možnost literárně ztvárnit proces sjednocování Evropy z nejrůznějších úhlů pohledu a v konkrétních důsledcích pro život člověka.

Soutěže se mohou zúčastnit všichni mladí lidé ve věku 12 až 19 let, kteří zašlou do 31. března 2012 svůj prozaický text na zadané téma na adresu Památníku písemnictví na Moravě. V průběhu soutěže se mohou mladí literáti nově setkávat na Facebooku, kde má soutěž již svou stránku. Ani letošní ročník však nebude ochuzen o možnost osobního setkání na seminářích tvůrčího psaní Krocení literární múzy, které se budou konat od ledna do března v moravských městech. V následujícím měsíci budou došlé příspěvky předány odborné porotě, která vybere tři nejlepší v každé soutěžní kategorii, a v červnu budou jejich autoři odměněni na slavnostním vyhlášení výsledků v areálu Slovanského hradíště v Mikulčicích.

Aktuální soutěžní podmínky, přihlášku a statut soutěže najdou zájemci na webových stránkách pořádajících institucí: www.kr-jihomoravsky.cz, www.muzeumbrenenska.cz, www.masaryk.info.

Pro zájem veřejnosti starší 19 let o tvůrčí psaní připravuje na duben příštího roku Památník také Krocení literární múzy pro starší (a pokročilé).

PAMÁTNÍK
 PÍSEMNICTVÍ
 NA MORAVĚ

Vydává Muzeum Brněnska,
 připravuje Památník písemnictví na Moravě.
 Klášter 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136
 e-mail: rajhrad@muzeumbrenenska.cz, www.muzeumbrenenska.cz
 Odpovědný redaktor: Vojen Drlík
 Redaktor: Romana Macháčková
 Autoři textů: Martina Chmelařová, Jiří David, Romana Macháčková,
 Andrea Procházková
 Vychází desetkrát ročně, číslo 9, ročník 5.

v listopadu 1910
 byl zatčen vědec, publicista, filmový a divadelní kritik Závist Kalandra,
 rodák z Frenštátu pod Radhoštěm. Následná léta okupace strávili v na-
 cistických koncentračních táborech. Kalandra se zabýval především
 filozofií, historií a psychologií. Ve 30. letech spolupracoval se surreali-
 stickou skupinou a pod vlivem tohoto směru se sám zabýval otázkou
 snů a také psychoanalýzou Sigmunda Freuda. V roce 1937 založil ča-
 sopis Proletář. Pro své názory a postoje byl jedním z těch, kteří vedle
 Milady Horákové čelili soudním procesům v květnu 1950. Měsíc poté
 byl odsouzen k smrti a popraven.

v listopadu 1910
 předšedl Jiří Mahen natrvalo do Brna, kde působil jako redaktor Lidových no-
 vin. Nejdříve se věnoval Skoiskému obzoru, následně fejetonické rubrice
 a beletristické příloze Večery. Po krátké pauze na důstojnické škole se stal
 dramaturgem činohry brněnského divadla. V letech 1921–37 působil jako
 externí spolupracovník deníku Svoboda. 1920–24 vyučoval na brněnské
 konzervatoři. V roce 1921 se stal spoluzakladatelem, knihovníkem a násled-
 ně ředitelem Městské knihovny, která dnes nese jeho jméno.

Některá (nejen) literární výročí
 měsíce listopadu

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

LITERKA

listopad 2011

Milí čtenáři Literky, stýská se Vám po hřejivých paprscích babího léta? Martina Chmelařová ve svém článku „Jak jsme hledali stopy lišky Bystroušky“ vzpomíná na jeden z posledních téměř letních dní, kdy skupina soustředějí se kolem Klubu přátel Památníku vyrazila na příjemnou a naučnou procházku do nedalekého okolí Brna. Možná příště s námi na výlet vyrazí i ti, kteří v říjnu z různých důvodů nemohli. Činnost Klubu přátel můžete aktivně sledovat na sociální síti Facebook. Pro ty, kteří se rádi pohybují ve virtuálním prostoru, je od 28. října připraven i profil věnovaný literární soutěži Skrytá paměť Moravy. Více Vám poví ve své zprávě o vyhlášení dalšího ročníku této soutěže její tajemnice Andrea Procházková. Prozradí Vám také téma, na které až do března příštího roku mohou mladí lidé zasílat své prozaické příspěvky. Památník však i přes nepřízeň počasí a studené klášterní chodby nabízí zajímavé programy a setkání. Jedním z nich je beseda s dámou, jejíž životní příběh je úzce spjat s Moravou, rakouskou spisovatelkou Ilse Tielsch. V listopadové Literce odpovídala na 3 otázky pro a v rámci StřeDění vystoupí spolu se spisovatelem Milanem Ráčkem v prostředí naší stálé expozice.

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Listopadová výročí
- » 21. Podzimní knižní veletrh
- » Habeant sua fata libelli
- » Jak jsme hledali stopy lišky Bystroušky
- » Tři otázky pro Ilse Tielsch
- » Továrna Evropa... vyrobeno na Moravě

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
 listopadu

Ilse Tielsch

V té obrovské skořápce světa
 jsem ponechána sobě samé,
 se všemi svými nocemi i dny,
 a není tu nikoho,
 kdo by můj osud
 sňal z mých beder.

Muzeum Brněnska se ve dnech 21. a 22. října zúčastnilo 21. Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě. Po loňské zkušenosti, kdy se na veletrhu z iniciativy Památníku písemnictví na Moravě se svými publikacemi představilo poprvé, zajistilo letos společnou prezentaci muzeí z Jihomoravského kraje. Jmenovitě bylo vedle Muzea Brněnska zastoupeno Muzeum Boskovicka, Muzeum Vyškovska, Jihomoravské muzeum ve Znojmě, Galerie výtvarného umění v Hodoníně, Technické muzeum v Brně, Muzeum Blansko a Regionální muzeum v Mikulově. Návštěvníci veletrhu tedy mohli vybírat z tematicky pestré nabídky katalogů, odborných i populárně naučných publikací a propagačních materiálů. Na sobotní dopoledne byl u výstavního stánku připraven také doprovodný program – autorské čtení Richarda Skolka, mladého brněnského spisovatele, mj. vítěze prvního ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy, kterému se i přes panující veletržní ruch podařilo posluchače zaujmout. Muzea z Jihomoravského kraje se tedy více než 150 vystavovateli jistě neztratila a v sousedství řady prestižních nakladatelství obstála se cíť.

Jak jsme hledali stopy lišky Bystroušky

V podzimních listopadových dnech můžeme u šálku dobré kávy zavzpomínat, jak jsme první říjnovou sobotu hledali stopy lišky Bystroušky. A vzpomínání to bude příjemné, neboť nás na rozdíl od dnešního počasí celou cestu provázelo svými paprsky sluníčko opravdového babího léta.

Cílem dalšího výletu Klubu přátel Památníku se tentokrát stala krajina severně od Brna, okolí Bílovic nad Svitavou. Přestože jsme byli doslova za humny pulsujícího města, rázem jsme se ocitli v úplně jiném světě. Pomyslnou hranici byla úzká stezka vinoucí se podél břehu Svitavy, místy velmi těsně. Po jejím zdolání už nás vtáhly do své náruče hluboké lesy a údolí. Právě pro svoji polohu byly vždy Bílovice oblíbeným místem výletníků, mezi nimi i řady významných osobností. Až notoricky je tato krajina spjata se spisovateli Rudolfem Těsnohlídkem a Stanislavem Kostkou Neumannem, s jejichž odkazy se turista setkává téměř na každém kroku. Cestou údolím, pojmenovaným podle autora příhod o vykutálené lišce, jsme se osvěžili vodou z několika studánek, u pomníčků jsme zavzpomínali na ne vždy radostné chvíle, které tohoto básníka, novináře a spisovatele na životní pouti potkávaly. A nebyl by to řádný výlet po stopách lišky Bystroušky, kdyby u hájovny nezažněl krátký úryvek o tom, co všechno Bystrouška vyváděla revírníkoví. V tomto případě proto, aby se dostala ke kousku dobré a voňavé jitrničky.

V těsné blízkosti Bílovic už nás opět dohnala civilizace a její shon. Tatam bylo rozjímání nad šuměním borovic a zpěvem ptáků. Avšak díky následujícím řádkům ze závěrečného dějství opery o příhodách lišky Bystroušky si podobnou náladu můžeme navodit, i když je před námi dlouhá zima a jaro v nedohlednu.

*Jak je les divukrásný! Až rusalky
přijdou zase domů, do svých lesních
sídél, přiběhnou v košíkách, až zase
přijde k nim květen a láska! Vídat se
budou, sletet pohnutím nad shledá-
ním. Zas rozdělí štěstí sladkou rosou
do tisíců květů, petrkličů, lech a sa-
sanek a lidé budou chodit s hlavami
sklopenými a budou chápat, že šlo
vůkol nich nadpozemské blaho.*

I já doufám, že se při nejbližší příležitosti opět shledáme, a třeba i v tak hojném počtu a rozmanitosti účastníků, jako tentokrát.

Máte-li zájem prohlédnout si fotografie z výletu a z našich dalších akcí v lepší kvalitě a velikosti, než je tomu u tohoto textu, navštivte stránky Památníku na sociální síti Facebook.

Knihy mají svůj osud, praví latinské úsloví. Ve svém původním významu chce upozornit především na skutečnost, že stejným knihám rozumí čtenáři v různých dobách různým způsobem. V přeneseném slova smyslu však může daný výraz označovat i putování knih mezi majiteli a spolu s nimi i mezi kontinenty. Podobný osud postihl ve 20. století také několik rajhradských rukopisů.

Již v meziválečné době začalo pro benediktinskou knihovnu nepříliš šťastné období. Vinou finanční nouze kláštera a nedostatečné knihovní péče přišel rajhradský fond nenávratně o řadu cenných svazků včetně několika středověkých rukopisů. O to větší bylo překvapení, když v červnu tohoto roku přišel do Památníku e-mail s dotazem na způsob, jakým jeden ze ztracených rukopisů (R590 – německá modlitební kniha z r. 1463) opustil zdi kláštera. Dát pisateli spolehlivou odpověď bohužel nebylo možné, zato se však ukázalo, že on sám toho o R590 ví docela dost: v r. 1939 se rukopis objevil v Sothebyho aukční síni v Londýně, kde jej nabízel jistý Rosenberg (snad Carl Georg Rosenberg, jenž r. 1936 opustil Berlín a založil v Londýně obchod s uměleckými knihami). Ve 40. letech se majitelem na dlouhou dobu stal významný americký kritik, sběratel a profesor univerzity v Princetonu Frank Jewett Mather, jehož dědicové pak koncem r. 2010 věnovali veškerou sběratelskou pozůstatost princetonskému muzeu umění. Tak se R590 dostal ze soukromých rukou do veřejné správy, čímž se stal opět dosažitelný i pro badatelskou veřejnost.

Zbývá ještě odtažnit totožnost pisatele původního e-mailu: je jím emeritní profesor dějin umění na Princetonské univerzitě James H. Marrow, který nejenže rozpoznal rajhradskou provenienci rukopisu, ale také nezištně poskytl informace o jeho cestě 20. stoletím a o současném uložení. Na dálku mu za to děkujeme.

3 otázky pro Ilse Tielsch

Podtitul Vaší knihy Rozbité obrazy nese název Nesentimentální cesta po Moravě a Čechách. Bylo cestování po rodné vlasti opravdu takové? Nakolik se Vám dařilo udržet si při psaní odstup?

Otázka se vztahuje k podtitulu mé malé knihy Rozbité obrazy – Nesentimentální cesta po Moravě a Čechách, která vznikla jako dodatek k mé románové trilogii Pyramida předků. Už na formulaci titulu můžete rozpoznat, že mi je Morava blíží než Čechy, které jsem před ztrátou své rodné země sotva znala. Můj vztah k této zemi můžeme sotva nazvat sentimentálním. Je totiž podepřen znalostí historického a kulturního významu. Morava je mi přirozeně blíží, nejenom jižní, kde jsem se narodila jako vnučka pěstitele vinné révy. Také má matka mne naučila sounáležitosti k přírodě a ke krajině tohoto slunného kraje, blízká je mi také sounáležitost s drsnou, lesnatou krajinou na severu, kde vyrůstal můj otec. Morava je pro mne jednoduše krajina, k níž cítím velice silné emoce, které nemohou být vždy sentimentální. Bez těch pár let, které jsem tam strávila, bych dnes nebyla tím, kým jsem. Cítím, že čím jsem starší, tím tato skutečnost pro mne nabývá většího významu a cítila jsem to také tehdy, když mne dr. Leitenberger vyslal jako redaktorku deníku Die Presse na cestu do Čech.

Do Rakouska jste odešla ve šestnácti letech. Co, kromě odloučení od nejbližších, pro Vás v té době bylo nejtěžší?

Není jednoduché na tuto otázku odpovědět, jak by se mohlo zdát. Při svém útěku před blížící se frontovou linií jsem se se svými rodiči nejen nerozloučila, ale dlouhou dobu jsem nevěděla, zda přežili. Musela jsem během jedné noci dospět a být připravena na svou budoucnost, což se týkalo především pokračování mé školní docházky a odborného vzdělání. Podařilo se mi utéct ze selského dvora, kde by mne bývali drželi jako pomocnou sílu. V Linci mi zcela cizí lidé našli ubytování. Bez jakéhokoliv dokladu o dosaženém vzdělání jsem nastoupila do šestého ročníku gymnázia v Nikolsburgu. Zda byla tato škola odpovídající, nebylo pro mne možné v tak krátkém čase posoudit. Neměla jsem čas o své situaci přemýšlet. Věděla jsem, že patřím k lidem, kteří si musí pomoci sami. To mladému člověku přinese více než samotné vzdělání. Jsem přesvědčena, že obě moje vnučky, které jsou právě ve stejném věku jako já tehdy, by toho byly schopné dosáhnout právě tak jako já.

Na čem v současné době pracujete? Dočkáte se i čeští čtenáři překlady do češtiny?

Už dlouhou dobu mám v plánu připravit soubor všech mých básní, i těch raných a těch, které nejsou v lyrických sbírkách obsaženy, ale objevily se a jsou roztroušeny v menších publikacích. Ráda bych tuto sbírku sestavila, začínala jsem jako lyrická a i dnes tak sama sebe vidím. Ty romány, když se na to podívám zpětně, vznikly převážně z přání vyrovnat se prostřednictvím psaní s mým životním tématem a byla jsem první spisovatelkou, která se odvážíla tohoto nepřijemného tématu dotknout. Samozřejmě také píšu prozaické texty, u nichž nevím, zda je dokončím nebo ne. Jestli budou mé knihy přeloženy do češtiny, záleží na tom, najde-li se opravdu dobrý překladatel. Ještě jsem v tomto směru nic nepodnikla, uvidím, co přijde. Dříve jsem měla na překlady štěstí, především u prvního svazku mé románové trilogie Pyramida předků, v němž popisuji dějiny na příkladu jedné německé rodiny v českých zemích. Byl výborně přeložen do tří světových jazyků – ruštiny, angličtiny a francouzštiny.

Spisovatelka Ilse Tielsch pochází z Hustopeč, odkud odešla v roce 1945. V současné době žije ve Vídni. Je členkou rakouského Penklubu, spoluzakladatelkou literární skupiny Podium. Za svou tvorbu zahrnující poezii, prózu, rozhlasové hry i písňové texty byla oceněna řadou literárních cen, např. Cenou Andrease Gryfthia, Cenou Antona Wildgansse nebo Rakouským čestným křížem za vědu a umění.